

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение муниципального образования
«Кошехабльский район» «Средняя общеобразовательная школа №3 имени Первого
Президента Республики Адыгея Джаримова Аслана Алиевича»

РАССМОТРЕНО

На заседании педагогического
совета

Протокол №1

от «31»августа 2023г

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора по УВР

 С.Б.Куева

от «01»сентября 2023г

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ СОШ №3

 С.Ю.Хасанова

Приказ №66

от «01»сентября 2023г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
учебного предмета
«Родной (адыгейский) язык»
(базовый уровень)
для обучающихся 7 класса

Егерухай
2023

Федеральнэ къралыгъо гъэсэныгъэ стандартым елытыгъэу гъэпсыгъэ
ушыыхэр

АДЫГАБЗЭ

Я 7-РЭ КЛАСС

Ущызгъэгъуаз

Адыгабзэр Адыгэ Республикэм икъралыгъуабз, адыгэ лъэпкъым иныдэльфыбз. Федеральнэ къралыгъо гъэсэныгъэ стандартыр гурыт еджаплэмклэ программэм ылапсэу щыт. Адыгабзэр зэрагъашлэмэ цыфым ищылэныгъэ бзэм мэхъанэу щибубытырэр клэлэеджакло цыклухэм къагурэлэ, ялъэпкъ зэхашлэ хегъахъо. Клэлэеджаклохэм ягупшысэ-гулытэ нахь чан хъунымклэ, якъыл, ятворческэ гупклагъэ хэхъонымклэ, зэклэмкли егъэджен процессымклэ бзэр лапсэу щыт.

Предметэу «Адыгабзэр» чыплэ гъэнэфагъэ ит. Бзэм иурокхэм клэлэеджаклом шлэныгъэ гъэнэфагъэхэр къылаклахъэх, идунэеплъыклэ нахь зеушьомбгъу, жабзэу лулыр нахь бай мэхъу, къылаклэхъэгъэ шлэныгъэхэр ищылэныгъэклэ къешъхъапэ. Итворческэ нэщанэхэр къыгъэльэгъонымклэ жэрылэ жабзэр ыкли тхэныр егъэфедэ, ИКТ-хэр (информационно-коммуникационнэ технологиехэр) мышц щигъэфедэнхэ елъэклих.

Гурыт еджаплэмклэ предметэу «Адыгабзэм» мурадэу къыгъэуцухэрэр:

- Клэлэеджаклохэм ягушъхъэ лэжыгъэ ибаигъэ хэхъоныгъэхэр фэшлыгъэнхэр, яродинэ, ялъэпкъ культурэ, шэн-хабзэхэр ашлэхэу, нэмыкл лъэпкъхэм якультурэ, яшэн-хабзэхэм лытэныгъэ афашлэу гъэсэгъэнхэр;

- Шлэныгъэхэм якъэклоплэ амал шъхъалэу бзэр зэрэщытыр, моральнэ-этическэ шапхъэхэу обществэм хэльхэр къалэклэхъанхэмклэ шлуагъэу илэр къагурылоныр;

- Яныдэльфыбзэ уасэ фашлэу, бзэр лъэпкъ культурэм илахышлоу зэрэщытыр къагурылоу плугъэнхэр;

Зэлылэсыныгъэмклэ, цыфхэр зэдэгущылэнхэмклэ бзэм мэхъанэу илэр зэхашлыкыныр.

Личностнэ зэфэхъысыжъхэр

Я 7-рэ классыр къэзыухырэ клэлэеджаклом:

- Адыгабзэм имэхъанэ, пшъэрылъэу зэрихъэхэрэм ащыгъозэныр.
- Адыгэ Республикэр шлу ылъэгъуныр, ихъишъэ, икультурэ ащыгъозэныр, лъэпкъэу къызхэклигъэр, иныдэльфыбзэ ыгъэльэплэнхэр.

- Зэфэшъхьаф лъэпкъэу тиреспубликэ щыпсэухэрэм якультурэ лъытэныгъэ афишлыныр.

- Ыгу илбыр шъхьафнтэу къырилотыкынымкӀэ гущылэ пчъагъэу, грамматическэ шыкӀэ-амалэу лӀкӀэлъхэр икӀу фэдизэу ыгъэфедэнхэр, иакъыл, итворческэ ыкӀи моральнэ нэшанэхэм хэхъоныгъэхэр афэхъунхэр.

- Эстетическэ мэхъанэу адыгабзэм илэр зэхишӀэныр, адыгабзэр къыухъумэныр, икъэбзагъэ лъыплъэныр, ижабзэ хахъо фишлызэпытыныр.

- Этическэ, эмоциональнэ-нравственнэ фыщытыкӀэ гъэнэфагъэ цыфхэм афырилэныр.

- Социальнэ чыплэ (ситуацие) зэфэшъхьафхэм хэкыплэ къафигъотын ылъэкӀыныр.

Метапредметнэ зэфэхьысыжъхэр

Я 7-рэ классыр къэзыухырэ кӀэлэеджакӀом:

- Коммуникативнэ ыкӀи шӀэныгъэ къэзытырэ пшъэрылъхэр гъэцӀагъэ хъунхэм пае жабзэм иамалхэр ыгъэфедэнхэр.

- Предметнэ ыкӀи межпредметнэ шӀэныгъэхэр къыӀэкӀэхъанхэр.

- Ижабзэ ыгъэфедэнымкӀэ шыкӀэ-амалэу щылэхэр зӀкӀэ къыӀэкӀэхъанхэр.

- ЕджэнымкӀэ мурадэу ыкӀи пшъэрылъэу щытхэр ыштэнхэр, зэригъэцӀэшт амалхэр зэригъэгъотынхэр.

- Тхыгъэ е жэрыӀо жабзӀкӀэ къӀагъэ текстыр тэрэзэу къыгурыӀоныр.

- Текстым къеджӀкӀэ зэфэшъхьафхэмкӀэ къеджэн ылъэкӀыныр.

- ЗэшӀохыгъэн фӀе лӀфым творческэ ыкӀи поисковэ екӀолакӀэ къыфигъотыныр.

- Зэгъэпшэным, анализым, синтезым, зэфэхьысыжъым логическэ екӀолакӀэр арихьылӀэныр.

- Зыдэгущылэрэм едӀуныр, диалогым хэлэжьэныр, ежъ иеплъыкӀэхэм атемыфэрэ еплъыкӀэхэр щылэнхэ зэралъэкӀыщтыр къыгурыӀоныр.

- Ежъ иеплъыкӀэхэр къырилотыкӀынхэ ылъэкӀыныр.

- Къэбар лъыгъӀэс жьугъэхэм, компакт-дискхэм (еджэным фэгъэхьыгъэхэм), Интернетым ищыкӀэгъэ информацияем ащылъыхъун, къырихын ылъэкӀыныр.

Предметнэ зэфэхьысыжьхэр

Я 7-рэ классыр къэзыухырэ кIэлэеджакIом:

- Адыгэ лъэпкъым ыбзэрэ икультурэрэ зэпхыгъэхэу зэрэщытхэм, цIыфым ищылэныгъэкIэ, обществэмкIэ бзэм мэхъанэу илэхэм щыгъозэнхэр.

- Адыгабзэр адыгэ лъэпкъым зэрибзэр, зэрэкъэралыгъуабзэр, цIыф лъэпкъэу Адыгэ Республикэм исхэр зэдэгущылэнхэмкIэ, зэгурылонхэмкIэ адыгабзэр амалышIоу зэрэщытыр ышънхэр.

- Щыфым иакъыл, итворческэ нэшанэхэм ахэгъэхъонымкIэ, бзэм мэхъанэу илэр ашIэныр.

Орфографическэ хабзэхэр, тамыгъэ гъэуцуным ихабзэхэр (акIугъэм ельытыгъэу) текстым щигъэфедэн ылъэкIынхэр, компьютерымкIэ текстхэр ытхынхэу, ытхыгъэр зэригъэфэжьи ылъэкIынэу зэригъэшIэныр.

ЕдэIунымрэ еджэнымрэ

- Тхыгъэ е жэрылокIэ къэлогъэ текстыр (итемэ, имурадхэр) тэрэзэу къагурылоныр.

- Текстэу зэджагъэхэм план фашIыныр, текстым, тхылъым, гъэзетхэм Iоф адашъшъуныр.

- Гущылалъэхэм, нэмыкI хэгъэхъо литературэм (электроннэхэри хэтхэу) шъхъафитэу Iоф адашIэныр.

Гущылэнымрэ тхэнымрэ

- Текстыр зэрэгъэпсыгъэ шапхъэхэр къыдэлыгытагъэу шъхъафитэу, тэрэзэу игушшысэхэр къытхынхэр е жабзэкIэ къыриIотыкIын ылъэкIынхэр.

- Ежъ зэхихыгъэм, зэджагъэм, ылъэгъугъэм фэгъэхьыгъэ иеплъыкIэхэр, ифыщытыкIэхэр къыриIотыкIынхэ ылъэкIыныр.

- ЗэдэIугъэхэ е зэджагъэхэ текстыр къатхыжьи е къалотэжьи алъэкIыныр.

- Ежъ игущылэхэм алъыплъэжьиныр, хэукъоныгъэхэр ыгъэтэрэзыжьиныр.

- Монологым, диалогым иамалхэр ышIэнхэр, ыгъэфедэнхэр, доклад мыинхэр ыгъэхъазырынхэшъ, ежъ илэгъухэм апашъхъэ къыщыгущылэныр.

ЗэдэгущыIгъум орфоэпие, лексикэ, грамматикэ шэпхъэ шъхъалэхэу адыгэ литературабзэм илэхэр ыкIи бзэ этикетыр щигъэфедэнхэр.

№ п/п	Темэр	сыхьат пчъагъэр	уахьтэр	
			план	факт
1	КІэджыкІыжбын.Синтаксисыр, пунктуациер	1		
2	Лексикэр, фразеологиер	1		
3	Фонетикэр	1		
4	Морфологиер	1		
5	Глаголыр. ЛъыІэсрэ ыкІи лъымыІэсрэ глаголхэр	1		
6	ЛъыкІотэрэ ыкІи лъымыкІотэрэ глаголхэр	1		
7	Ухыгъэ ыкІи мыухыгъэ глаголхэр	1		
8	Диктант	1		
9	Глаголым иуахьтэхэр. Мы уахьтэр	1		
10	БлэкІыгъэ, блэкІыгъэгъэ, блэкІыщтыгъэ уахьтэхэр	1		
11	КъэкІошт уахьтэр	1		
12	Жи КъэІотэжбын Типсыхьо дахэхэр	1		
13	Глаголым инаклонениехэр. Унэшьо ыкІи къэзІотэрэ наклонениехэр	1		
14	Зэлытыгъэ ыкІи шІоигъо наклонениеер	1		
15	Мыдэныгъэ ыкІи упчІэ шьуашэр	1		
16	ЕгъэшІэн, фэшІэн, дэшІэн глаголхэр	1		
17	ШъхьэфэшІэ глаголхэр. Глагол лъэпсахэхэр	1		
18	Глагол лъэпсахэхэм ятхыкІ. Морфологие зэхэфын	1		
19	Диктант	1		
20	Причастием имэхьан, гъэпсыгъэ зэрэхьурэр	1		
21	Причастиехэр зэрэзэхьокІхэрэр	1		
22	Причастием иморфологие зэхэфын	1		
23	Жи Изложение Адыгеим ыпхьу блан	1		
24	Деепричастиер – мыухыгъэ глагол шьуаш	1		
25	Деепричастиехэр гъэпсыгъэ зэрэхьухэрэр, зэрэзэхьокІхэрэр	1		
26	Деепричастиехэм ятхыкІ, морфологие зэхэфын	1		
27	Наречиер. Наречиехэр купэу зэрэгощыгъэхэр	1		
28	Наречиехэр гъэпсыгъэ зэрэхьухэрэр	1		
29	Наречиемэ ятхыкІ	1		
30	Бзэ ІэпыІэгъу гущыІэхэр. ГущыІэльыкІохэр	1		
31	Зэпххэр	1		
32	ГущыІэгъусэхэр	1		
33	Междометиехэм ямэхьан, ятхыкІ	1		
34	Зэфыхьысыжь уплъэкІун диктант	1		
35	КІэджыкІыжбын	1		